

Årsrapport 2009
fra
Tilsynsrådet for politiets utlendingsinternat Trandum.

I forskrift om Politiets utlendingsinternat av 4.11.2008 § 17 er det bestemt at et eksternt tilsynsråd skal føre tilsyn med at behandlingen av utlendingene skjer i samsvar med lovgivingen. Det er videre bestemt at tilsynsrådet skal avgi en årsmelding for sin virksomhet til Politiets utlendingsenhet, og at årsmeldingen skal offentliggjøres.

1. Mandat og oppnevning.

Tilsynsrådet ble oppnevnt av Justisdepartementet 28. mai 2008 med slik sammensetning:

Tingrettsdommer Randi Carlstedt (leder)

HMS rådgiver Kjell Lamo (medlem)

Helsesøster Berit Hjørnevik (medlem)

Avdelingsleder Petter Wildhagen (varamedlem)

Psykolog Jørn Auran (varamedlem)

Oppnevningen gjelder for to år og medlemmene kan reoppnevnes en gang.

Varamedlemmene har vært innkalt til enkelte av møtene, men har ikke vært innkalt eller deltatt ved tilsynene.

Tilsynsrådets mandat og rettigheter fremgår av utlendingsforskriften.

Formålet med tilsynene er å se til at behandlingen av utlendingene som er plassert der skjer i samsvar med lovgivningen slik at utlendingenes rettigheter i henhold til lov og forskrift blir iaktatt på internatet, og at fullmaktene til å innskrenke rettighetene ikke utøves i unødvendig omfang eller på en unødvendig streng måte.

Det skal ikke føres tilsyn med utlendingsvedtaket og dets grunnlag, kjennelse for pågrepelse og fengsling eller forvaltningsavgjørelser.

Rammene for Tilsynsrådets virksomhet fremgår av forskriften.

Tilsynsrådet har selv ansvar for å

- planlegge og gjennomføre sin virksomhet
- ta opp forhold rådet finner kritikkverdige
- avgi årsrapport og sørge for offentliggjøring av denne.

Det er bestemt at det skal være minst to tilsyn hvert år og som kan være anmeldt eller uanmeldt.

Rådet har rett til å

- inspisere internatets områder, bygninger og rom der utlendingene oppholder seg
- kreve opplysninger om behandlingen av utlendingene
- rett til å delta på møter om utlendingen dersom denne samtykker
- kreve innsyn i saksdokumentene dersom utlendingen samtykker
- ta opp saker etter henvendelse fra utlending eller på eget initiativ.

Saker eller problemer skal tas opp med Utlendingsinternatets ledelse og søkes i utgangspunktet løst på internatet. Dersom dette ikke fører frem eller tilsynsrådet av andre årsaker finner grunn til det, kan saken tas opp med overordnet myndighet, sjef for Politiets Utlendingsenhet eller Politidirektoratet.

Tilsynsrådet fører ved hvert besøk en protokoll som befinner seg på internatet, og hvor internatets ledelse fører inn gjennomføring av de påpekninger tilsynsrådet har gjort.

Tilsynsrådet har i 2009 også hatt møte med ledelsen i Politiets Utlendingsenhet og har vært på befarings- ved to institusjoner i Nederland og en i Danmark for å høste erfaring.

2. Tilsyn.

Tilsynsrådet har i 2009 gjennomført i alt 5 tilsyn, to før sommeren og tre etter sommeren. To av tilsynene har vært uanmeldt og to tilsyn er avholdt om kvelden. Ett av tilsynsmøtene ble gjort med legetjenesten for å få innsyn i helsetilbudet til utlendingene. Helsetjenesten virket tilfredsstillende, og er også utvidet på grunn stort belegg.

Årsaken til antall tilsyn er det store antall personer som har vært plassert ved internatet gjennom året, og at det gjennomgående har vært mange der samtidig.

Tilsynsrådet har vært fulltallig ved alle inspeksjoner med unntak av ett, da Berit Hjørnevik fikk forfall på kort varsel. Rådet fant ikke behov for å tilkalle varamedlem til denne inspeksjonen.

3. Lokalene.

Utlendingsinternatet er et tidligere militært forlegning og er delt i fire avdelinger, A, B, C og D. Det er to avdelinger for enslige menn, en avdeling for enslige kvinner og familier med barn, samt en sikkerhetsavdeling med sikkerhetsceller.

Tilsynsrådet har ved alle tilsynene hatt spesielt fokus på lokalenes befatning, særlig i forhold til antall personer pr rom, og sett opp mot sanitærforholdene.

Det er meget stor belastning på badene/toalettene, og disse er også pusset opp/renovert i løpet av året. Tilsynsrådet har etter tilsynene gjort bemerkninger vedrørende badene. Det er for liten kapasitet i forhold til det store belegg av utlendinger med ulike kulturer som krever særlige forhold.

Tilsynsrådet har påpekt at lokalene ikke er gode, verken for utlendingene som oppholder seg der, eller for de ansatte. Det er trangt og uhensiktsmessig. Dette kan gå ut over sikkerheten, ikke minst for de ansatte.

Det er også fra utlendingene påpekt at det er dårlig luft på soverommene. Dette har sin forklaring i at vinduene av sikkerhetshensyn er blokkert med pleksiglass, og at naturlig utlufting ikke kan foretas. Ventilasjonsanlegget i bygget er ikke dimensjonert for denne type virksomhet siden oppholdstiden på rommene er langt over det normale. Det legges til grunn at når nytt bygg for familier, kvinner og barn tas i bruk, vil belastningen på eksisterende bygg avta, og gi rom for en oppgradering av bygget.

Kjøkkenfasilitetene har grei hygiene, men oppbevaring av tørrmat på oppholdsrommene bør få en annen løsning.

Tilsynsrådet har ved sine besøk påpekt at renholdet ikke er tilfredsstillende, men var noe bedre tidligere. Det er opplyst at det er et annet selskap som nå har ansvar for renhold.

Rådet har ved flere anledninger bemerket at det er skittent og mye sneiper på gulvet på røykerommene. Det er satt ut askebege, men sneiper blir kastet på gulvet og veggen er brukt til å stumpe røyk. På ett av fellesrommene er det også kastet brukte porsjonspakker med snus i tak

og vegg. Tilsynsrådet anser at utlendingene selv må ha ansvar for orden på røykerommet dersom det fortsatt skal gis anledning til å røyke der. På grunn av stort belegg og stor utskiftning er det vanskelig for de ansatte å se til at utlendingene overholder disse ordensreglene.

Det er opplyst at det er et økende antall av utlendingene som har smittsomme sykdommer, for eksempel tuberkulose. Det er viktig at dette tas alvorlig og at de ansatte opprettholder aktsomheten i forhold til dette.

4. Kontakt med utlendingene.

Ved samtlige besøk er det gitt anledning for utlendingene å ta kontakt og samtale med tilsynsrådets medlemmer. Det er gitt opplysninger om at tilsynsrådet ikke har noe med selve utlendingssaken å gjøre, kun med oppholdet på Trandum. I aktivitetshuset er det i tillegg til informasjon om Tilsynsrådet og dets virksomhet, beskrevet på de fleste aktuelle språk, hengt opp en postkasse slik at utlendingene kan legge henvendelser og bemerkninger til tilsynsrådet. Det er også hengt opp tilsvarende informasjon på selve internatet. Ved varslede besøk er det hengt opp plakater med tidspunktet for tilsynsrådets besøk. Ved tilsynsrådets direkte henvendelser, er det få som ønsker å snakke med oss, og det er også få som tar kontakt uoppfordret. Ved ett av besøkene var det 5 som ville snakke og som fikk møte tilsynsrådets medlemmer i enerom.

Det ble påpekt lite variasjon i kosthold, lufting, for mange på rommet, manglende kontakt med familien. Alle disse påpekninger ble straks brakt videre til internatets ledelse.

Tilsynsrådet har i løpet av året mottatt to brev i postkassen. Ett av brevene var datert 16.mars 2009, men vedkommende ble løslatt fra internatet 17.mars. Innholdet i brevet ble formidlet til internatets ledelse. Det andre brevet gjaldt klage på lufting. Dette ble tatt opp med sikkerhetsansvarlig.

Tilsynsrådet har sett på utlendingenes mulighet for å bruke telefon og har funnet denne i tråd med det som fremgår av forskriften.

Tilsynsrådet har videre sett på utlendingenes tilbud når det gjelder helse jfr forskriftens § 5, og har ikke funnet noe å bemerke.

Når det gjelder andre aktiviteter, har det tidligere vært anledning for utlendingene til å høre på musikk og også bruke datamaskin til spill og lese aviser. Det har imidlertid vist seg at datamaskiner og anlegg blir ødelagt av utlendingene. Dersom disse tilbudene skal opprettholdes, vil det kreve store økonomiske utlegg, og stor innsats fra IT ansvarlig.

Det kan vurderes om slike tilbud skal gis de av utlendingene som det forventes vil få lengre opphold.

Det er etter oppfordring fra tilsynsrådet anskaffet mer litteratur på de språk som er mest vanlig blant utlendingene.

Bruk av makt

Tilsynsrådet har ved hvert besøk gjennomgått bruk av makt, som innsetting i avdeling C, eller andre begrensinger for de innsatte, og har fått tilsendt utskrift av protokoll for slik bruk for hver måned med oversikt over hvem det er vedtatt brukt makt i forhold, begrunnelse, lengde av innsetting, fordeling mellom kjønn m.v.. Tilsynsrådet har ikke funnet noe å bemerke.

Det er fattet i alt 295 vedtak for 215 menn og 10 kvinner. Flere vedtak har omhandlet samme person, for eksempel ved eskalering av utagerende adferd eller at man har forsøkt en mindre inngripende tiltak først. Det er tre kategorier maktbruk: innsettelse i særskilt avdeling, utelukkelse fra fellesskap og plassering i sikkerhetscelle, som er det mest inngripende tiltak.

Det har vært en økning i bruk av maktmidler. Økingen må kunne tillegges det store antall utlendinger ved internatet til enhver tid og intensivert effektivisering av uttransportering.

Det har vært 135 vedtak om plassering på sikkerhetsavdeling, 112 utelukkelse fra fellesskap og 36 plasseringer i sikkerhetscelle. 10 vedtak omhandler begrensninger og 2 overføringer til kriminalomsorgen. Antall vedtak er høyest i siste kvartal, og har sammenheng med høyt belegg som medførte mer friksjon mellom de innsatte, og masse-efektivering ved bruk av charterflyvning til Nigeria og Irak. Både erfaring og statistikk viser sammenheng mellom selvskading og trusler før uttransportering.

12 innsatte har vært forsøkt overført til kriminalomsorgen, og det er gitt avslag på 6 på grunn av kapasitetsproblemer i fengslene.

Trandum 25. mai 2010

Kjell Lamo

Randi Carlstedt

Berit Hjørnevik

